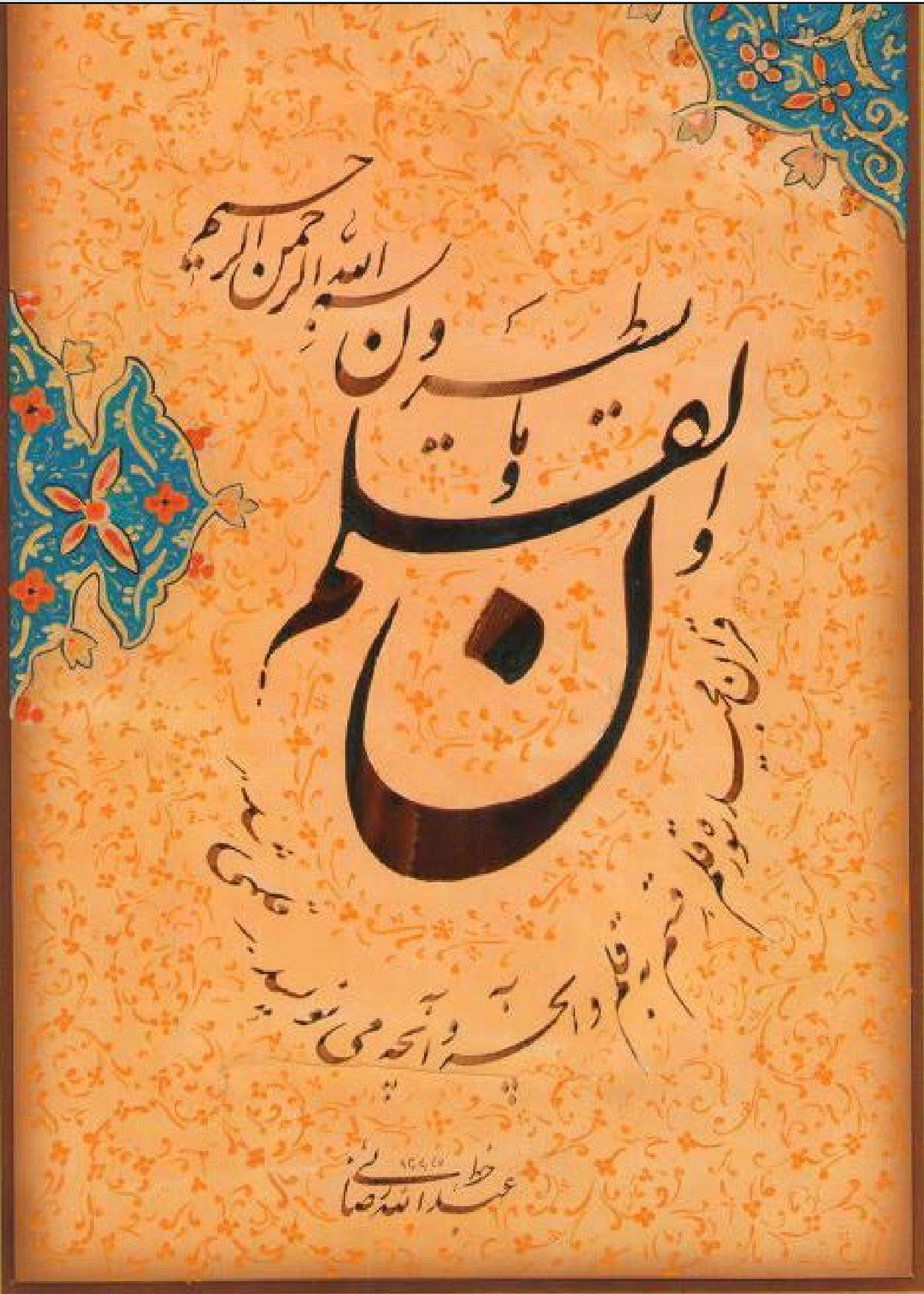
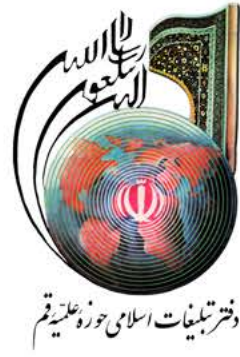

خبرنامه اطلاع رسانی داخلی
دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
ویژه نامه روز قلم

امیر مومنان علی (ع) فرمود:

«رَسُولُ الرَّجُلِ تَرْجُمَانُ عَقْلِهِ وَ كِتَابُهُ أَبْلَغُ مِنْ نُطْقِهِ»، «بیک آدمی نمایانگر خرد اوست و نوشتار آدمی رساتر از گفتار اوست». (تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، تمیمی آمدی، ص ۴۹)

قلم ها هم سخن می گویند

انسان ها موجودات عجیبی هستند که در عین شاکله کلی از پیچیدگی های خاصی برخوردارند. این آفریده حق تعالی به قوا و استعدادهای متعددی مجهز شده است که نسبت به هر یک از آن ها رسالتی را به دوش دارد. من جمله این رسالت ها شکر آن ها می باشد.

قدردانی از نعمت ها به صورت متفاوتی از قبیل گفتاری، عملی، استفاده بهینه از امکانات در اختیار انسان، خدمت کردن به هم نوعان، نشر و گسترش آموخته ها و ... صورت می گیرد. یکی از نعمت ها و موهبت هایی که خداوند به بشر اعطا کرده است توان خواندن و نوشتن می باشد که در مراحل از زندگی به فراگیری علم اقدام می نماید و قلم آموزش را به دست می گیرد. تا به حدی برسد که خود مریب سایر شود و اندوخته هایش را به دیگری انتقال دهد تا به نوعی شکر آن چه را فراگرفته نیز به جا آورد.

چه بسا گاهی انسان با قلمی که به دست می گیرد دنیایی را متاثر کند و به نشر معارف حقه الهی بپردازد. مانند آن چه در آثاری که از ائمه (ع)، عالمان دینی مانند شهید مطهری، علامه امینی، امام خمینی و سایرین به یادگار مانده است.

قلم ها هم حرف می زنند و به نوعی با خواننده خود هم نوامی شوند. به این صورت که برخی قلم ها با تصویر سازی بیننده را شیفته خود ساخته و برخی با ارقام و حروف مخاطب را به دنیای حساب و کتاب فرو می برد. برخی قلم ها هم خواننده را با دنیای اعجاب انگیزی مواجه می نماید تا جایی که او را غور در مضامین بلند و متعالی می نماید که وی را به سختی می توان از آن عالم جدا ساخت و به دنیای مادی وارد کرد. زیرا او را به اصل خود باز می گرداند و افق هایی مملو از شناخت را در مقابل دیدگانش می گشاید.

قلم آمده اند تا هدایت کنند، تا تشویش ذهنی خواننده را به تثبیت و آرامش مبدل سازند. قلم ها خواننده را با خود هم گام می نمایند تا به یک منزل و مقصود برسند.

اگر قلم ها نبودند علم پیشرفت نمی کرد و انسان در عالم جهل و پوچی ماندگار می شد. رسالت قلم ها این است که به هدایت، پیشرفت، شکوفایی، نشر علم، جهل زدایی، ماندگاری و ثبت در تاریخ منجر شود.

قرآن و قلم

واژه «قلم» در لغت طبق تعریف صاحب مفردات به معنی «چیدن چیزی سخت مثل چیدن ناخن، نی و بن نیزه» است. این واژه

مخصوص نوشتن بر چیزی است که به وسیله قلم نوشته می شود و نوشتن بر تیرهایی که پرتاب می کنند. (مفردات ألفاظ القرآن، راغب اصفهانی، ص ۶۸۳)

واژه «قلم» در قرآن دو مرتبه (رک: معجم المفهرس لألفاظ القرآن الکریم، عبد الباقی، ص ۷۲۰) در سوره های علق و قلم آمده است اما با سایر مشتقاتش در مجموع چهار بار ذکر شده است که در آیاتی از سوره (آل عمران/۴۴)، (لقمان/۲۷) قلم به همان نوشتن برمی گردد. در تقویم کشورمان، چهاردهم تیرماه «روز قلم» نام گذاری شده است. (حوزه نت) روز قلم در کشور ما سابقه کهنی دارد که در استدلال به این سخن می توان به رشد علم و دانش و آثار به یادگار مانده از پیشینیان استناد کرد.

در اهمیت قلم و نوشتن همین بس که اگر، قلمی نبود تا آثار را به ثبت برساند. در عصر کنونی شاهد آثار علمی غنی نبودیم.

انسان ها و تفکراتشان به حرکت قلم ها جهت می دهند. از این رو گاهی به سازندگی و گاهی به تخریب می انجامد. با این آثاری که از قلم ها بر جای می ماند، می توان برای قلم امتیازاتی از قبیل ماندگاری، دقیق و عمیق بودن را متذکر شد. (رک: سایت بیتوته)

در این راستا می توان به سخنی از پیامبر (ص) استناد کرد که فرمود: «... الْقَلَمُ مِنَ اللَّهِ نِعْمَةٌ عَظِيمَةٌ وَ لَوْ لَا الْقَلَمُ لَمْ يَسْتَقِمِ الْمُلْكُ وَ الدِّينُ وَ لَمْ يَكُنْ عَيْشٌ صَالِحٌ»، «قلم نعمت بزرگ پروردگار است و اگر قلم نبود، سیاست و دیانتی استوار نمی شد و زیستن خوشی در روزگار نبود». (مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، نوری، ج ۱۳، ص ۲۵۸)

قداست قلم

در تبیین قداست قلم می توان به آیه «ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ»، «نون، سوگند به قلم و آنچه می نویسند» (قلم/۱) استناد کرد. همان طور که در ابتدای سوره و در آیه اول به آن سوگند خورده شده است.

آیت الله مکارم شیرازی عظمت این سوگند را از این باب دانسته

است که در زمان نزول آیه تعداد محدودی سواد خواندن و نوشتن داشتند (رک: تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، ج ۲۴، ص ۳۶۹) با این وجود سوگندی که در آیه آمده است نشان از عظمت بی انتهای آن دارد.

علامه طباطبایی نیز در رابطه با «قلم» می گوید متناسب با سیاق، قلم مطلق قلم و مطلق هر نوشته ای است که با قلم نوشته می شود. (رک: تفسیر المیزان، طباطبایی، مترجم: موسوی همدانی، ج ۱۹، ص ۶۱۶)

از دیگر آیاتی که به ارزش و اهمیت قلم و نوشتن پرداخته است آیه «الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ * عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ»، «همان کس که به وسیله قلم آموخت * آنچه را که انسان نمی دانست [بتدریج به او] آموخت» (علق/۴-۵) می باشد.

در تفسیر نمونه ذیل این آیه آمده است که خداوند نوشتن و کتاب را به انسان آموخت و از این طریق علوم و دانش ها را به انسان آموخت. (رک: تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، ج ۲۷، ص ۱۵۸)

البته ارزش گذاری و قداست قلم به قرآن محدود نمی شود بلکه در سنت نیز در تاکید به نوشتن، سخنان نابی وارد شده است به ویژه این که در سیره امامان (ع) نیز توصیه های فراوانی به چشم می خورد. که در این قسمت به موارد محدودی اشاره می شود.

در ارزش و قداست قلم عالمانه دانشمندان، پیامبر (ص) فرمود: «مداد العلماء أفضل من دماء الشهداء»، «مرکب قلم دانشمندان از خون شهیدان برتر است». (الحاشیه علی أصول الکافی، علوی عاملی، ص ۱۶۰)

امام صادق (ع) نیز در سخن مفصلی به این مقوله اشاره داشتند که: «إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ جَمَعَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ النَّاسَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ وَ وُضِعَتِ الْمَوَازِينُ فَتَوَزَنَ دِمَاءُ الشُّهَدَاءِ مَعَ مِدَادِ الْعُلَمَاءِ فَيَزَجَحُ مِدَادُ الْعُلَمَاءِ عَلَى دِمَاءِ الشُّهَدَاءِ»، «زمانی که روز قیامت شود، خداوند (عزوجل) مردم را در یک جا جمع می کند و ترازوهای عدالت گذاشته می شود و خون شهیدان با قلم دانشمندان وزن کشی می شود پس قلم عالمان بر خون شهیدان برتری می کند». (من لا

يحضره الفقیه، ابن بابویه، ج ۴، ص ۳۹۹)

